

4. Токарчук Д. М. Сучасний стан, ефективність та перспективи виробництва ріпаку в ЄС та в Україні. *Агросвіт*. 2015. №15. С. 19-23.
5. Степаненко І. Перспективи світового виробництва ріпаку тануть під канадським сонцем. URL : <https://surli.lu/ssyppj>
6. Солонар М. «Валютний резерв»: ринок ріпаку в Україні та світі. URL : <https://surli.cc/lmotoy>

УДК 631.854.78: 631.5

УРОЖАЙНІСТЬ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ ЗАЛЕЖНО ВІД НОРМ ВИСІВУ НАСІННЯ ТА БІОПРЕПАРАТІВ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Панфілова А. В., д-р с.-г. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет

Лавришина О. Є., науковий співробітник
*Миколаївська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту
кліматично орієнтованого сільського господарства НААН*

Урожайність насіння соняшнику в Україні, хоч й незначно, але збільшується. В першу чергу це пов'язано з посівом нових сортів і гібридів та підвищенням рівня агротехніки, а по-друге – це зростання попиту до цієї культури на світовому ринку. Саме підвищення врожайності є основним ресурсом для збільшення виробництва соняшнику в Україні та світі [1, 2, 3].

Біопрепарати позитивно впливають на структуру врожаю соняшнику, покращуючи живлення рослин (за рахунок азотфіксаторів та фосфатмобілізаторів), підвищуючи їхню стійкість до хвороб та стресів (завдяки конкуренції з патогенами та виділенню біофунгіцидів), а також поліпшуючи загальний стан ґрунту. Це призводить до збільшення врожайності та підвищення рентабельності вирощування.

Результатами досліджень, проведеними у 2024 – 2025 рр., встановлено, що усі досліджувані гібриди формували дещо вищу врожайність за норми висіву насіння 40 тис. шт/га. Загущені посіви до 50 тис. шт/га незначно поступалися за врожайністю варіантам з нормою висіву насіння 40 тис./га і знаходилися майже на одному рівні (табл. 1).

Найвищою урожайність насіння соняшнику визначена за вирощування гібриду Азарт – в середньому по варіантах норм висіву насіння та застосування біопрепаратів урожайність становила 0,80 - 2,00 т/га залежно від року дослідження, що перевищило показники інших досліджуваних гібридів на 3,0–9,5% у 2024 р. та на 31,3–43,8% у 2025 р.

Слід зазначити, що застосування біопрепаратів сприяло зростанню урожайності насіння всіх досліджуваних гібридів соняшнику. У 2024 р. за

вищування гібриду Азарт було одержано 2,07 т/га насіння, гібриду Голкіпер – 2,03 т/га, а гібриду Хорив – 1,89 т/га в середньому по нормах висіву насіння, що перевищило показники контрольного варіанту (обробка водою) на 0,13–0,18 т/га або 6,3–8,9%. Така ж тенденція спостерігалася і у 2025 р. У середньому по варіантах норми висіву насіння, за використання біологізованої технології вищування гібриду Азарт було одержано 0,85 т/га насіння соняшнику, гібридів Голкіпер і Хорив – відповідно 0,59 та 0,54 т/га, що перевищило показники варіанту без обробки біопрепаратами на 0,08–0,17 т/га або на 13,6–31,5% залежно від досліджуваного гібриду.

Таблиця 1

Урожайність гібридів соняшнику залежно від норми висіву насіння та біопрепаратів, т/га

Гібрид	Норма висіву насіння, тис. шт./га	Рік				Середнє за 2024-2025 рр.	
		2024		2025			
		обробка біопрепаратами					
		контроль	біопрепарати	контроль	біопрепарати	контроль	біопрепарати
Голкіпер	40	1,88	2,12	0,53	0,62	1,21	1,37
	50	1,82	1,94	0,49	0,56	1,16	1,25
Азарт	40	1,95	2,10	0,77	0,89	1,36	1,50
	50	1,93	2,03	0,72	0,80	1,33	1,42
Хорив	40	1,77	1,93	0,39	0,57	1,08	1,25
	50	1,70	1,85	0,35	0,50	1,03	1,18

Отже, в умовах Південного Степу України застосування зменшених норм висіву насіння соняшнику і використання біопрепаратів для обробки насіння та позакореневого підживлення посівів у період вегетації сприяє покращенню мікробіологічних процесів у ґрунті, фітосанітарного стану посівів, умов росту і розвитку рослин і, як наслідок, підвищення продуктивності культури.

Список використаної літератури

1. Пелех Л. В., Онуфрійчук О. М. Особливості густоти стояння рослин соняшнику. *Аграрні інновації*. 2025. № 29. С. 107–112. <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2025.29.18>
2. Tsyliuryk O.I., Horshchar V.I., Izhboldin O.O., Kotchenko M.V., Rumbakh M.Y., Hotvianska A.S., Ostapchuk Y.V., Chornobai V.H. The influence of biological products on the growth and development of sunflower plants

(*Helianthus annuus* L.) in the northern steppe of Ukraine. *Ukrainian Journal of Ecology*. 2021. 11(3). P. 106-116.

3. Shahini E., Mialkovskiy R., Nebaba K., Ivanyshyn O., Liubyt'ska D. Economic and biological characteristics and productivity analysis of sunflower hybrids. *Scientific Horizons*. 2023. 26(8). P. 83-95. <https://doi.org/10.48077/scihor8.2023.83>

УДК 635.611:631.559:631.53.04](477.4)

ВПЛИВ СХЕМИ РОЗМІЩЕННЯ РОСЛИН НА ФОРМУВАННЯ МАСИ ПЛОДІВ ДИНИ ЗВИЧАЙНОЇ В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Бурковецький Олексій
здобувач освітньо-наукового ступеня доктор філософії
Уманський національний університет

Диня є однією з перспективних овочевих культур, яка останніми роками набуває все більш інтенсивного поширення на ринку овочевої продукції[1]. Вона цінується споживачами завдяки своїм поживним властивостям та смаковим якостям. В плодах дині міститься багато поживних речовин та мікроелементів, які покращують здоров'я й мають лікувальні властивості. Одним із основних факторів впливу на врожайність дині є формування маси плоду. У тезі наведено результати дослідження впливу схеми розміщення на формування маси плоду дині звичайної. Дослідження проводили на дослідному полі кафедри овочівництва Уманського національного університету. Об'єктом дослідження слугував гібрид Амал F₁. Вивчалися шість схем розміщення рослин: 1,4+0,4×0,5 м (контроль); 1,6+0,4×0,5 м; 1,8+0,4×0,5 м; 2,0+0,4×0,5 м; 2,2+0,4×0,5 м; 2,4+0,4×0,5 м. Догляд за рослинами здійснювали згідно з методикою досліджень в овочівництві та баштанництві. Отримані результати свідчать, що схема розміщення рослин має істотний вплив на ріст, розвиток та формування врожайності дині звичайної. При більш щільному розміщенні рослин (1,4+0,4×0,5 м) спостерігалось сильне затінення листової поверхні та конкуренція за вологу і поживні речовини. Це призводило до зменшення площі листка, інтенсивності фотосинтезу й, відповідно, середньої маси плодів, яка становила лише 1,2 кг. Зі збільшенням міжрядь до 1,8–2,0 м покращувалися умови освітлення й аерації рослин, знижувався рівень конкуренції, що сприяло активнішому нагромадженню пластичних речовин у плодах. При схемі 2,0+0,4×0,5 м середня маса плоду становила 2,0 кг, що на 81,8 % більше, ніж у контролі. Подальше розрідження насаджень (2,2–2,4 м) збільшувало індивідуальну масу плодів до 2,1–2,2 кг, однак водночас